

12 дәріс. Валюталық нарықта шетел валютасымен мәміле жасауды құқықтық қамтамасыз ету

Шетел валютасымен жасалатын айырбастау операциялары

1. Уәкілетті банктер өздеріне берілген лицензияға немесе Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерімен берілген құқыққа сәйкес шетел валютасын Қазақстан Республикасында, сол сияқты шет елде де еркін сатуы және сатып алуы мүмкін.

2. Қазақстан Республикасында шетел валютасын сатуды және сатып алуды резиденттер мен резидент еместер тек қана уәкілетті банктер, олардың айырбастау пункттері, сондай-ақ уәкілетті ұйымдардың айырбастау пункттері арқылы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген тәртіппен жүргізеді.

Резиденттер арасындағы валюталық операциялар

Резиденттер арасындағы валюталық операцияларға тыйым салынады, оған мыналар кірмейді:

1) тараптардың бірі Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі және (немесе) Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі болатын операциялар;

2) өздеріне берілген лицензияға және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес уәкілетті банктер мен уәкілетті ұйымдар жүзеге асыруға құқылы банктік операцияларға және өзге де операцияларға жатқызылатын валюталық құндылықтармен операциялар;

3) валюталық операциялар жүргізу жөніндегі банктік қызмет көрсетуге ақы төлеу, сондай-ақ шетел валютасымен банктік қызмет көрсету көзделетін шарттар бойынша тұрақсыздық айыппұлдын (айыппұлдарды, өсімпұлдарды) төлеу;

4) резиденттердің шетел валютасымен шығарған бағалы қағаздарын және резидент еместердің шығарған бағалы қағаздарын сатып алуға, сатуға, сыйақы төлеуге және (немесе) өтеуге байланысты операциялар;

5) аударым аккредитивтерін ақы төлеу нысаны ретінде пайдаланған кезде экспортты (импортты) жүзеге асыруға байланысты комиссия шарттары бойынша ақша төлемдері мен аударымдары;

6) шетел валютасымен көрсетілген вексельдерді ақшалай міндеттемелерді орындау ретінде беру;

7) бөлшек сауданы жүзеге асыруға әрі осы Заңда және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген талаптарға сәйкес алынған қолма-қол шетел валютасымен қызмет көрсетуге лицензиясы бар резиденттермен есеп айырысу;

8) қызметкерлерді Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге іссапарларға жіберуге байланысты шығыстарды төлеу;

9) жеке тұлғалардың ақшаны өтеусіз аударуы немесе валюталық құндылықтарды жеке тұлғаларға, сондай-ақ жарғылық қызметі қайырымдылық қызметін жүзеге асыруға бағытталған заңды тұлғаларға өтеусіз беруі;

10) жеке тұлғалардың басқа жеке тұлғалардың пайдасына банк салымдарын енгізуі;

11) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерімен көзделген жағдайларда салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді төлеуге байланысты операциялар.

Резиденттер мен резидент еместер арасындағы валюталық операциялар

1. Резиденттер Қазақстан Республикасының валюталық заңнамасына сәйкес тараптардың келісімі бойынша резидент еместермен ұлттық және (немесе) шетелдік валютамен мәмілелер жасасуға құқылы.

2. Резиденттер резидент еместермен операциялар бойынша шетел валютасымен көрсетілген вексельдер шығаруға құқылы.

3. Резидент еместер салымдар (депозиттер), бағалы қағаздар, резиденттермен қарыз алу операциялары және осы Заңда көзделген тәртіппен жүзеге асырылған өзге де валюталық операциялар бойынша алынған дивидендтерді, сыйақы мен өзге де кірістерді шектеусіз алуға және аударуға құқылы.

4. Егер осы аталған валюталық операцияларға қатысты валюталық реттеу режимдері белгіленбесе, резиденттер мен резидент еместер арасындағы валюталық операциялар хабарлама режимін белгілеуге құқылы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген тәртіппен шектеусіз жүзеге асырылады.

Заңда белгіленген валюталық реттеу режимдері тараптардың бірі Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі және (немесе) Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі болып табылатын резидент еместермен жасалатын валюталық операцияларға қолданылмайды.

Резидент еместер арасындағы валюталық операциялар

1. Қазақстан Республикасының аумағында резидент еместер арасындағы валюталық операциялар осы белгіленген талаптарды ескере отырып шектеусіз жүзеге асырылады.

2. Қазақстан Республикасының аумағында резидент еместер арасындағы валюталық операцияларды жүргізуге шектеулер көзделген жағдайларда ғана енгізілуі мүмкін.

Резиденттер мен резидент еместердің валюталық операциялар бойынша төлемдері және ақша аударымдары

1. Резиденттер мен резидент еместердің валюталық операциялар бойынша төлемдері және ақша аударымдары уәкілетті банктердегі шоттар арқылы жүзеге асырылады, оған мыналар кірмейді:

1) Қазақстан Республикасының аумағындағы жеке тұлғалардың ұлттық валютамен төлемдері және ақша аударымдары, сондай-ақ олардың пайдасына төлемдер мен ақша аударымдары;

2) жеке тұлғалардың уәкілетті банктерде шот ашпай жүзеге асыратын ақша аударымдары;

3) бөлшек сауданы жүзеге асыруға және қолма-қол шетел валютасымен қызмет көрсетуге Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің лицензиясы бар жеке тұлғалар мен заңды тұлғалар арасындағы төлемдер;

4) жеке тұлғалар мен уәкілетті банктердің немесе уәкілетті ұйымдардың арасындағы олардың айырбастау пункттері арқылы жүзеге асырылатын төлемдер;

5) резидент заңды тұлғалардың резидент емес қызметкерлерге, сондай-ақ резидент емес заңды тұлғалардың резидент және резидент емес қызметкерлерге шетел валютасымен жалақы төлеуі;

6) заңды тұлғалардың қызметкерлерді Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге іссапарларға жіберуге байланысты шығыстарды шетел валютасымен төлеуі;

7) өз қызметін Қазақстан Республикасының кеден аумағында әуежайларда, порттарда және халықаралық қатынастар үшін ашылған шекаралық өткелдерде кедендік бақылаумен жүзеге асыратын жеке тұлғалар мен резидент емес заңды тұлғалар арасындағы төлемдер;

8) резидент заңды тұлғалар мен Қазақстан Республикасының аумағында өз қызметін жүзеге асыратын резидент емес заңды тұлғалар арасындағы Қазақстан Республикасының төлемдер мен ақша аударымдары туралы заңнамасында белгіленген сома шегінде ұлттық валютадағы төлемдері;

9) чек, вексель беру (тапсыру) арқылы жасалатын төлемдер;

10) белгіленген тәртіппен ашылған шетелдік банктердегі шоттар арқылы жүзеге асырылатын төлемдер мен ақша аударымдары;

11) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген жағдайларда, резидент еместер резиденттің міндеттемелерін орындау есебіне жүзеге асыратын олардың шетелдік банктердегі шоттарынан ақша аударымдары.

Резидент және резидент емес заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының аумағында валюталық операциялар жүргізген кезде алған қолма-қол шетел валютасы олардың уәкілетті банктердегі шоттарына міндетті түрде аударылуға тиіс.

2. лицензиялау, тіркеу, хабарлама және (немесе) мәміле паспортын ресімдеу талабы белгіленген Қазақстан Республикасының аумағындағы валюталық операциялар бойынша төлемдер мен ақша аударымдары уәкілетті банктерде ашылған шоттар арқылы ғана жүзеге асырылады.

3. Резидент және резидент емес жеке тұлғалар белгіленген сома шегінде уәкілетті банктерде шот ашпай-ақ:

1) Қазақстан Республикасының аумағында, Қазақстан Республикасынан және Қазақстан Республикасына өтеусіз ақша аударымдарын (салықтық, лицензиялық төлемдерді, айыппұлдарды, мұрагерлік сома аударымдарын, алименттерді, гранттарды және басқаларын);

2) жеке тұлғаның кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруына байланысты емес және Заңға сәйкес оған қатысты лицензиялау, тіркеу, хабарлама талабы белгіленбеген өзге де ақша аударымдарын Қазақстан Республикасынан жүзеге асыруға құқылы.

4. Резиденттердің және резидент еместердің қолма-қол шетел валютасын пайдалану және шотқа аудару тәртібі, сондай-ақ банк шотын ашпай-ақ ақша аударымдарының сомасы мен оларды жүзеге асыру тәртібі Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актілерінде белгіленеді.

Валюталық құндылықтарды, қолма-қол ұлттық валютаны, номиналы және (немесе) құны ұлттық валютамен көрсетілген бағалы қағаздарды және төлем құжаттарын, резиденттер шығарған номиналы жоқ бағалы қағаздарды әкелу және әкету, жіберу

1. Резидент және резидент емес жеке тұлғалар әкетілетін қолма-қол шетел валютасының қайдан алынғанын растайтын құжаттарды ұсынбай-ақ баламасы он мың АҚШ долларынан аспайтын мөлшерде қолма-қол шетел валютасын Қазақстан Республикасынан әкетуге құқылы.

Резидент және резидент емес жеке тұлғалар Қазақстан Республикасынан баламасы он мың АҚШ долларынан асатын мөлшерде қолма-қол шетел валютасын әкететін кезде Қазақстан Республикасының кеден органдарына баламасы он мың АҚШ долларынан асатын сомаға олардың қайдан алынғандығының заңды екендігін растайтын құжаттарды табыс етуі қажет.

Әкетілетін қолма-қол шетел валютасының қайдан алынғандығының заңды екендігін растайтын құжаттардың тізбесін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілейді.

2. Резидент және резидент емес жеке тұлғалардың баламасы үш мың АҚШ долларынан асатын мөлшерде қолма-қол шетел валютасын және (немесе) ұлттық валютаны Қазақстан Республикасына әкелуі және одан әкетуі қолма-қол шетелдік және (немесе) ұлттық валютаның әкелінетін немесе әкетілетін бүкіл сомасына кедендік декларация беру арқылы Қазақстан Республикасының кеден органында міндетті түрде декларациялануға тиіс.

3. Номиналдық құны (номиналы) ұлттық валютамен және шетел валютасымен көрсетілген төлем құжаттарын (вексельдерді, чектерді, оның ішінде жол чектерін) Қазақстан Республикасына әкелу және әкету жазбаша декларациялауға жатпайды және шектеусіз жүзеге асырылады.

4. Валюталық құндылықтарды, қолма-қол ұлттық валютаны, номиналы және (немесе) құны ұлттық валютамен көрсетілген бағалы қағаздар мен төлем құжаттарын, сондай-ақ резиденттер шығарған номиналы жоқ бағалы қағаздарды әкелуін және әкетуді кедендік ресімдеу тәртібі Қазақстан Республикасының кеден заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

Ақпарат және құжаттар ұсыну жөніндегі міндеттеме

1. Қазақстан Республикасының аумағында қызметін жүзеге асыратын резиденттер, сондай-ақ резидент емес белгіленген талаптарды орындау мақсатында валюталық реттеу мен бақылау органдарына және валюталық бақылау агенттеріне өздері жүргізетін валюталық операциялар бойынша есептілікті, ақпарат пен құжаттарды ұсынуға міндетті.

2. Резиденттер және резидент емес уәкілетті банктердің сұратуы бойынша олар арқылы жүргізілетін валюталық операциялар жөніндегі төлемдер мен ақша аударымдарының мақсатын көрсетуге, сондай-ақ белгіленген талаптарды орындау мақсатында төлемдер мен ақша аударымдарының көрсетілген мақсаттарын растайтын құжаттарды ұсынуға міндетті.

Валюталық реттеудің мақсаттары мен міндеттері

1. Валюталық реттеудің мақсаты тұрақты экономикалық өсуге қол жеткізу және экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттің саясатына жәрдемдесу болып табылады.

2. Валюталық реттеудің міндеттері:

1) Қазақстан Республикасында валюталық құндылықтардың айналысының тәртібін белгілеу;

2) Қазақстан Республикасының дүниежүзілік экономикаға одан әрі кірігуі үшін жағдайлар жасау;

3) валюталық операциялар мен капитал легі жөніндегі ақпараттық базаны қамтамасыз ету болып табылады.

Валюталық реттеу органдары

1. Қазақстан Республикасында валюталық реттеудің негізгі органы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі болып табылады.

2. Қазақстан Республикасының Үкіметі және өзге де мемлекеттік органдар валюталық реттеуді өз құзыреті шегінде жүзеге асырады.

3. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі және Қазақстан Республикасының Үкіметі өз құзыреті шегінде резиденттер мен резидент еместер үшін міндетті нормативтік құқықтық актілер шығарады.

Валюталық реттеу органдары әзірлеген валюталық реттеу мәселелері жөніндегі нормативтік құқықтық актілер Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен міндетті түрде келісілуге тиіс.

4. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі валюталық реттеудің негізгі органы ретінде:

1) резиденттердің валюталық құндылықтарды пайдалануға байланысты қызметін жүзеге асыруына қойылатын талаптарды;

2) резиденттер мен резидент еместердің валюталық операцияларды жүзеге асыру тәртібін, соның ішінде валюталық реттеу режимдерін:

лицензиялауды;

тіркеуді;

хабардар етуді;

3) Қазақстан Республикасының аумағында қызметін жүзеге асыратын резидент еместердің валюталық операцияларына мониторингті (валюталық мониторингті) жүзеге асыру тәртібін;

4) уәкілетті мемлекеттік органдармен келісім бойынша олардың құзыретіне сәйкес барлық резиденттер мен резидент еместердің орындауы үшін міндетті валюталық операциялар бойынша есепке алу және есептілік нысандарын белгілейді.

Валюталық құндылықтарды пайдалануға байланысты

қызметті жүзеге асыруға қойылатын талаптар

1. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі валюталық құндылықтарды пайдалануға байланысты қызметтің мынадай түрлерін:

1) қолма-қол шетел валютасымен бөлшек сауданы жүзеге асыруды және қызметтер көрсетуді;

2) уәкілетті ұйымдардың шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыруын лицензиялауға тиіс.

1) аталған қызметті жүзеге асыруға лицензия өз қызметін бажсыз сауда дүкенінің кеден режимінде, сондай-ақ халықаралық тасымалдар жасайтын теңіз, ішкі су, әуе, темір жол және автомобиль көлігінде жүзеге асыратын тұлғаларға беріледі.

2. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі осы баптың 1-тармағында аталған қызметке қойылатын біліктілік талаптарын, сондай-ақ қосымша сауда нүктелері мен айырбастау пункттерін тіркеу (ашу) тәртібін белгілейді. Айырбастау пунктін тіркеу кезінде белгіленген үлгідегі құжат - айырбастау пунктінің тіркеу куәлігі беріледі. Уәкілетті ұйымдар үшін құрылтай құжаттарын келісу тәртібі, құрылтайшылардың құрамына, ұйымдастыру-құқықтық нысанына, жарғылық капиталдың мөлшеріне және қалыптасу тәртібіне қойылатын талаптар, бөлімшелер құру және басқа заңды тұлғаларға қатысу жөніндегі шектеулер қосымша белгіленеді.

3. Резиденттер лицензия алу үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне, "Лицензиялау туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес белгіленген құжаттардан басқа, Заңда көзделген құжаттарды Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген шарттармен және тәртіппен тапсырады.

4. аталған қызметті жүзеге асыруға лицензиялар немесе лицензия беруден бас тарту резидент құжаттардың толық топтамасын табыс еткен күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде беріледі.

Өтініш берушіге лицензия беруден бас тартылған кезде жазбаша нысанда дәлелді жауап беріледі.

5. Лицензия беруден бас тарту үшін мыналар негіз болып табылады:

1) құжаттарды не өзге де ақпаратты ұсынбау;

2) өтініш берушінің белгіленген талаптарға сай болмауы;

3) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген өзге де негіздер.

6. Жүзеге асыруға лицензия алынған қызмет бойынша ақпарат ұсынудың нысандары мен тәртібі Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленеді.

Валюталық операцияларды лицензиялау

1. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі көзделген валюталық операцияларға лицензиялар береді.

2. Валюталық операцияларға қатысушы резидент шоты ашылғанға дейін немесе тараптардың бірі шарт бойынша міндеттемелерді орындауды бастағанға дейін 2) көрсетілген мерзім өткен күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде лицензия алуға өтініш жасауға міндетті.

3. Резиденттер лицензия алу үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне, "Лицензиялау туралы" Қазақстан Республикасының [Заңында](#) белгіленген құжаттарды Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген шарттармен және тәртіппен ұсынады.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі ұсынылған құжаттарда сілтеме жасалған құжаттарды қосымша сұратуға құқылы.

4. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі нормативтік құқықтық актіде:

1) лицензиялануға тиіс валюталық операциялардың көлемдеріне қатысты талаптарды;

2) лицензиялануға тиіс операцияларды резидент-клиенттің тапсырмасы бойынша оның мүддесіне және оның есебінен резидент еместің жүргізуі көзделетін, ол тіркелген мемлекеттің заңнамасы бойынша бағалы қағаздар нарығындағы кәсіби қызметті жүзеге асыруға құқығы бар резидент пен резидент емес арасындағы мәміле шарттарына қатысты талаптарды;

3) лицензиялануға тиіс операциялар бойынша уәкілетті банктердегі шоттар арқылы валюталық операцияларды жүзеге асыруға мүмкіндіктің жоқтығына негіздеме ұсынудың талаптарын белгілейді.

5. Лицензия беруден бас тарту үшін мыналар негіз болып табылады:

1) осы Заңға сәйкес көзделген құжаттарды не өзге де ақпаратты ұсынбау;

2) жүргізілетін операцияның Қазақстан Республикасының заңнамасына сай келмеуі;

3) жүргізілетін валюталық операцияның және (немесе) өтініш берушінің осы Заңға сәйкес белгіленген талаптарға сай келмеуі;

4) лицензиялануға тиіс валюталық операцияларға қатысты салықтық берешектің, бюджет қаражатының, үкіметтік сыртқы қарыздардың есебінен

берілген кредиттер бойынша және мемлекеттік кепілдіктерді орындауға байланысты туындаған талаптар бойынша мерзімі өткен берешектің болуы;

5) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген өзге де негіздер.

Өтініш берушіге лицензия беруден бас тартылған жағдайда, бас тарту себептері көрсетіле отырып, жазбаша нысанда дәлелді жауап беріледі.

6. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде лицензиялануға тиіс валюталық операциялардың ең аз сомасы, сондай-ақ берілген лицензияға сәйкес валюталық операция бойынша ақпарат ұсынудың нысандары мен тәртібі белгіленеді.

Валюталық операцияларды тіркеу

1. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі валюталық операцияларды тіркеуді жүзеге асырады.

2. Тіркеу режимі валюталық шартты тіркеуді және тіркелген валюталық шарт бойынша резиденттің кейіннен мәліметтер беруін қамтиды.

3. Валюталық операцияға қатысушы резидент тараптардың бірі валюталық шарт бойынша міндеттемелерін орындауды бастағанға дейін не осы аталған мерзім өткен күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде, ал осы көзделген жағдайларда шот бойынша операциялар жүргізіле басталғанға дейін тіркелуге өтініш беруге міндетті.

4. Резиденттер валюталық операцияларды тіркеу үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне осы құжаттарды Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген шарттармен және тәртіппен тапсырады.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі ұсынылған құжаттарда сілтеме жасалған құжаттарды қосымша сұратуға құқылы.

5. Резидент құжаттардың толық топтамасын тапсырған күннен бастап он жұмыс күні ішінде тіркеу жүзеге асырылады.

Валюталық шартты тіркеген кезде өтініш берушіге белгіленген үлгідегі құжат - тіркеу куәлігі беріледі.

6. Тіркеуден бас тарту мынадай жағдайларда жүзеге асырылады:

1) дұрыс емес ақпарат ұсыну;

2) жүргізілетін операцияның Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес келмеуі.

7. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде тіркелуге тиіс мәміленің ең аз сомасы және тіркеу тәртібінің ерекше жағдайлары белгіленеді.

Валюталық операциялар туралы хабарлама

1. Хабарлама режимі валюталық операцияларға қатысушы резиденттердің және (немесе) уәкілетті банктердің, сондай-ақ клиенттердің тапсырмасы бойынша валюталық операцияларды жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушылардың Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне валюталық шарт бойынша белгіленген нысанда ақпарат ұсынуын және жүргізілген операциялар мен валюталық шарттың өзгерістері туралы кейіннен ақпарат ұсынуын қамтиды.

Валюталық операцияларға қатысушы резиденттер валюталық шарт жасалғаннан кейін, бірақ ол бойынша міндеттемелерді тараптардың бірі орындауды бастаған күннен бастап жеті жұмыс күнінен кешіктірмей, ал шетелдік банкте шот ашу кезінде, осы белгіленген мерзімде Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне хабарлама жасайды. Егер хабарлама тәртібі валюталық шартқа ол бойынша міндеттемені орындау процесінде қолданылған болса - валюталық шарт бойынша жүзеге асырылатын валюталық операциялар хабарлама жасалуға тиісті күннен бастап жеті жұмыс күнінен кешіктірмей хабарлайды.

2. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі валюталық операцияға қатысушы резидентке одан валюталық шарт туралы ақпарат алған күннен бастап он күннен аспайтын мерзімде хабарлама туралы растау береді.

3. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі валюталық операциялардың жасалу мән-жайларын нақтылау мақсатында соның негізінде валюталық операциялар жүзеге асырылатын валюталық шартты талап етуге құқылы.

4. Уәкілетті банктер және (немесе) бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары хабарлама туралы растау болмаған жағдайда клиенттердің валюталық операцияларын Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне хабарлай отырып жүргізеді.

10-бап. Лицензия мен тіркеу куәлігін алу үшін талап етілетін құжаттар

Резиденттер валюталық құндылықтарды пайдалануға байланысты қызметті жүзеге асыруы қойылатын талаптарға сәйкес, белгіленген валюталық реттеу режимдерінің талаптарына сәйкес Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне мынадай құжаттарды ұсынады:

1) өтініш;

2) тігіліп, қол қойылып (жеке және заңды тұлғалар үшін) және мөр басылып (заңды тұлғалар үшін) куәландырылған валюталық шарттың көшірмесі;

3) жеке басты куәландыратын құжаттың көшірмесі (валюталық операцияны жүзеге асыратын жеке тұлғалар үшін);

4) заңды тұлғаның мемлекеттік тіркелгені туралы куәліктің көшірмесі (заңды тұлғалар үшін);

5) құрылтай құжаттарының нотариатпен куәландырылған көшірмесі (заңды тұлғалар үшін);

7) салық төлеушінің мемлекеттік тіркелгенін растайтын құжаттың көшірмесі;

8) өтініш берушінің талаптарға, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген біліктілік талаптарына сәйкестігін растайтын құжаттар;

9) резиденттің шетел валютасы шотының бар екендігі туралы банктің анықтамасы;

10) валюталық шарт бойынша міндеттемелердің туындауын, орындалуын және тоқтатылуын растайтын құжаттардың көшірмесі.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі танысу үшін осы бапта аталған құжаттардың түпнұсқаларын резиденттен сұратуға құқылы.

Валюталық мониторинг

1. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі валюталық мониторингті Қазақстан Республикасының төлем балансының тұрақтылығын бағалау мақсатында жүзеге асырады.

Валюталық мониторингтің негізгі міндеттері:

1) валюталық мониторинг объектілері жүзеге асыратын валюталық операциялар бойынша ақпарат базасын жасау;

2) Қазақстан Республикасы төлем балансының, сыртқы борышының және халықаралық инвестициялық позициясының статистикасын, оларды талдау мен болжауды жетілдіру болып табылады.

2. Резидент емес заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының аумағында бір жылдан астам жұмыс істейтін филиалдары мен өкілдіктері валюталық мониторинг объектілері болып табылады, Валюталық мониторинг қолданылатын қызметтің түрлерін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі айқындайды.

3. Валюталық мониторинг белгіленген есептілік нысандарына сәйкес валюталық мониторинг объектілерінің резиденттермен және резидент

еместермен іске асыратын жобалары бойынша олардан ақпарат жинау әдісімен жүзеге асырылады.

4. Валюталық мониторинг жүргізу үшін есептілік мерзімдері мен нысандары Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленеді.

Шет ел валютасын және ұлттық валютаны қайтару

1. Резиденттер мәміле шарттарында көзделген мерзімде уәкілетті банктердегі банк шоттарына:

1) резиденттің тауарлар (жұмыстар, қызметтер көрсету) экспортына ақы төлеуге алған ұлттық валютаны және шетел валютасын;

2) резидент емес міндеттемелерін орындамаған және (немесе) толық орындамаған жағдайда, резиденттің тауарлар (жұмыстар, қызметтер көрсету) импорты бойынша есеп айырысуды жүзеге асыруы үшін резидент еместің пайдасына аударған ұлттық валютаны және шетел валютасын аударуды қамтамасыз етуге міндетті.

2. Резиденттің тауарлар (жұмыстар, қызметтер көрсету) экспорты, импорты бойынша есеп айырысуды жүзеге асырған кезде уәкілетті банктердегі банк шоттарына ұлттық және шетелдік валютаны аударуы:

1) резидент еместен тартылған қарыздың шарттарына сәйкес резиденттің міндеттемелерін қамтамасыз етуге арналған шетелдік банктердегі резиденттің шоттарына валюта түсімін аударған;

2) резиденттің шет елде ашылған филиалдары мен өкілдіктерінің қызметін қамтамасыз етуге арналған шетелдік банктердегі шоттарына валюта түсімін аударған жағдайларда талап етілмейді.

3. Тауарлар (жұмыстар, қызметтер көрсету) экспорты, импорты бойынша есеп айырысуды жүзеге асырған кезде уәкілетті банктердегі шоттарға ұлттық және шетелдік валюта түспеген кезде аудару жөніндегі міндеттеме:

1) біркелкі қарсы талапты есепке алу арқылы резидент еместің міндеттемелері тоқтатылған;

2) олардың арасында бұрыннан бар бастапқы міндеттемені сол тұлғалар арасында өзгеше нысананы немесе өзгеше орындау тәсілін көздейтін басқа міндеттемемен ауыстыру арқылы резидент еместің міндеттемелері тоқтатылған;

3) резидент емеске талап қою құқығы басқа тұлғаға берілген;

4) резидент еместің міндеттемелерді орындамау тәуекелін сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемі алынған жағдайларда ішінара немесе толық орындалды деп есептеледі.

4. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі резиденттердің қайтару талаптарын орындауын қамтамасыз ету мақсатында резиденттердің экспорт және импорт жөніндегі мәміле паспорттарын ресімдеудің бірыңғай ережесі мен шарттарын және экспорттық-импорттық валюталық бақылауды жүзеге асыру тәртібін белгілейді.

Экспорттаушы (импорттаушы) келісім-шарт жасасқан күні баламасы он мың АҚШ долларынан аспайтын сомаға жасалған келісім-шарттар бойынша мәміле паспорты ресімделмейді.

5. Резиденттің уәкілетті банктердегі және (немесе) шетелдік банктердегі өзінің шоттарына ұлттық және шетелдік валютаны аударуын бақылау мақсатында, тауарлардың (жұмыстардың, қызметтер көрсетудің) экспортын, импортын көздейтін келісім-шартта резидент еместердің міндеттемелерді орындау мерзімі міндетті түрде көзделуі тиіс.

Резиденттердің валюталық операцияларын жүргізетін уәкілетті банктер резиденттен шетел валютасын уәкілетті банктердегі шоттарға аудару мерзімдерін нақтылауды және (немесе) дәл белгілеуді талап етуге құқылы.

Міндеттемелердің орындалу мерзімдері өзгерген жағдайда, уәкілетті және (немесе) шетелдік банктердегі шоттарға шетел валютасын белгіленген мерзімде аударуға әсерін тигізетін өзге де мән-жайлар туындаған кезде, резиденттер уәкілетті банктерге және (немесе) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне тиісті негіздемені және растау құжаттарын ұсына отырып, хабарлауға міндетті.

6. Осы баптың талаптарының орындалуын және валюталық қаражаттың қайтарылмауының негізділігін бақылауды салық қызметі органдарымен, кеден және құқық қорғау органдарымен, оның ішінде өзара ақпарат алмасу арқылы бірлесіп Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады.